

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ ІНСТИТУТ

Факультет «Економіка та управління»
Кафедра «Інформаційні системи в економіці»

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Декан факультету
_____ Л. П. Вовк
« ____ » _____ 2008 р.

Рекомендовано
навчально-методичною
комісією факультету,
протокол засідання № _____
від « ____ » _____ 2008 р.
Голова комісії
к.і.н., доц. _____ М. А. Шипович

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни циклу «Нормативні дисципліни»
«Актуарні розрахунки»
галузь знань 0305 - Економіка та підприємництво
напрямок підготовки 7.030502 – Економічна кібернетика
спеціальність 7.030502 – Економічна кібернетика

Курс – V, семестр – 9

Рекомендовано кафедрою «Інформаційні системи в економіці», протокол № 10 від « 17 » червня 2008 р.

Зав.кафедрою

к.т.н., доц.

Програму склав

асистент

« ____ » _____ 2008 р.

В. Л. Ніколаєнко

М. М. Гуменюк

Горлівка – 2008

Лист перезатвердження робочої програми
з дисципліни «Актуарні розрахунки»

Вніс зміни до програми
_____ 20__ р.
« ____ » _____ 20__ р.

Рекомендована кафедрою «Інформаційні системи в економіці», протокол засідання № ____ « ____ » _____ 20__ р.,
Зав. кафедрою

Затверджена навчально-методичною комісією факультету «Економіка та управління», протокол засідання № ____ від « ____ » _____ 20__ р.,
Голова комісії

Вніс зміни до програми
_____ 20__ р.
« ____ » _____ 20__ р.

Рекомендована кафедрою «Інформаційні системи в економіці», протокол засідання № ____ « ____ » _____ 20__ р.,
Зав. кафедрою

Затверджена навчально-методичною комісією факультету «Економіка та управління», протокол засідання № ____ від « ____ » _____ 20__ р.,
Голова комісії

Вніс зміни до програми
_____ 20__ р.
« ____ » _____ 20__ р.

Рекомендована кафедрою «Інформаційні системи в економіці», протокол засідання № ____ « ____ » _____ 20__ р.,
Зав. кафедрою

Затверджена навчально-методичною комісією факультету «Економіка та управління», протокол засідання № ____ від « ____ » _____ 20__ р.,
Голова комісії

1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ РОЗДІЛ

1.1. Загальні положення

Робоча програма складена згідно з типовою програмою дисципліни «АктUARні розрахунки» спеціальності 7.030502 «Економічна кібернетика», відповідає стандартам Міністерства освіти і науки України (2002 р.) підготовки спеціалістів за фахом «Економічна кібернетика», вимог наказу Міністерства освіти України №161 від 02.06.1993 р. і навчальному плану спеціальності 7.030502 «Економічна кібернетика».

Фінансова стійкість страховиків безпосередньо залежить від діяльності страхових актуаріїв, оскільки правильний розрахунок страхових тарифів та формування на їх основі страхових резервів забезпечують платоспроможність страхових організацій. Отже, «АктUARні розрахунки» це одна із професійно орієнтованих дисциплін, яку вивчають студенти спеціальності «Економічна кібернетика». Вона забезпечить майбутніх спеціалістів знаннями в галузі розробки науковообґрунтованих методів розрахунку тарифних ставок по довгостроковому страхуванню життя, розрахунків, пов'язаних з утворенням резервів страхових внесків, визначенням розмірів страхових сум та виплат за різноманітними видами страхування.

Дисципліна складається з таких розділів:

1. Цілі та інструменти актуарних розрахунків.
2. Загальні засади моделювання ризику в страхуванні.
3. Аналіз і управління ризиком у страхуванні.
4. Моделі динаміки позовів.
5. Визначення страхового тарифу в страхуванні життя.
6. Система страхових резервів.
7. Моделі управління ризиком за допомогою перестрахування..
8. Моделі рівноваги страхового ринку.

1.2. Мета викладання дисципліни

Основна мета вивчення дисципліни – формування у студентів системи фундаментальних теоретичних знань що до сутності, побудови та аналізу математичних моделей і методів, що регламентують відносини між страховиками і страхувальниками.

1.3. Задачі вивчення дисципліни і основні вимоги до рівня засвоєння змісту дисципліни

Основними задачами вивчення дисципліни є:

- 1) вивчення основних принципів та інструментарію побудови моделей теорії ризику в страхуванні для обчислення фінансово-економічних показників у страховій справі;
- 2) ознайомлення з поняттями простих і складних відсотків;

- 3) вивчення загальних принципів нарахування складних відсотків і деяких нюансів проблеми нарахування складних відсотків;
- 4) ознайомлення з потоками платежів і їхньою вартістю;
- 5) ознайомлення з поняттям ризику й оволодіння загальними методами його зменшення;
- 6) ознайомлення з цілями й інструментами актуарних розрахунків;
- 7) оволодіння методологією актуарних розрахунків у різних моделях страхування життя.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- знати:
 - 1) основні принципи побудови моделей теорії ризику в страхуванні;
 - 2) класифікацію актуарних розрахунків;
 - 3) теорію ризику й загальні методи його зменшення.
 - 4) систему страхових резервів.
- мати навички:
 - 1) застосовувати інструментарій актуарних розрахунків;
 - 2) розраховувати тарифну ставку при змішаному страхуванні;
 - 3) визначати страховий тариф у страхуванні життя;
 - 4) будувати моделі управління ризиком за допомогою перестрахування.

1.4. Перелік дисциплін, необхідних для вивчення даної дисципліни

Базою курсу «Актуарні розрахунки» є наступні основні дисципліни: «Страхування», «Теорія ймовірності», «Вища математика», «Фінансовий аналіз».

1.5. Місце дисципліни в професійній підготовці спеціаліста

«Актуарні розрахунки» відноситься до циклу «Нормативні дисципліни» і є завершальною при підготовці спеціалістів з економічної кібернетики за спеціальністю «Економічна кібернетика».

2. РОЗКЛАД НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН

Розподіл навчальних годин дисципліни «АктUARні розрахунки» за основними видами навчальних занять наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 - Розклад навчальних годин дисципліни « АктUARні розрахунки »

Види навчальних занять	Всього		Семестр
	годин	кредитів ECTS	9
Загальний обсяг дисципліни	108	3	108
- теоретична частина	108	3	108
- курсове проектування	-	-	-
1. Аудиторні заняття	51		51
з них:			
1.1. Лекції	17		17
1.2. Лабораторні заняття	-		-
Практичні заняття	34		34
2. Самостійна робота	25		25
з них:			
2.1. Підготовка до лекційних занять та складання модульного контролю	8,5		8,5
2.2. Підготовка до практичних занять	16,5		16,5
4. Контрольні заходи	32		32

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

3.1. Семестр 7

3.1.1. Лекційні заняття

Тема і зміст лекцій дисципліни «АктUARні розрахунки» наведені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Теми і зміст лекцій семестр 9

Номер теми	Назва теми та її зміст	Обсяг лекцій, ак. годин	Обсяг самостійної роботи, ак. годин
1	2	3	4
1	Модуль 1. Цілі та інструментарій актуарних розрахунків. Історія актуарних розрахунків. Об'єкт, предмет і задачі актуарних розрахунків. Класифікація видів актуарних розрахунків.	2	1
2	<u>Принципи та інструментарій побудови моделей теорії ризику в страхуванні.</u> Тарифна ставка. Основні страхові розрахункові показники. Розрахунок нетто та бруто-ставок.	2	1
3	<u>Визначення страхового тарифу в страхуванні життя.</u> Предмет страхування та страхові випадки в страхуванні життя. Основні положення методології розрахунку тарифів у страхуванні життя. Методика розрахунку нетто- і бруто-ставок із страхування на дожиття і на випадок смерті. Перехід від одноразової нетто-ставки до ставки при оплаті страхової премії у розстрочку.	2	1
4	<u>Система страхових резервів.</u> Необхідність формування страхових резервів. Резерв незаробленої премії. Резерв неоплачених збитків. Порядок викупу полісів.	2	1
	<i>Всього лекційних завдань по модулю 1</i>	8	4
5	Модуль 2. Аналіз ризиків у страхуванні. Поняття ризику в страхуванні. Методи оцінки ризику в страхуванні. Класифікація ризиків.	2	1

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4
6	<u>Моделі управління ризиком за допомогою перестраховування.</u> Призначення перестраховування. Основні терміни перестраховування. Ризики перестраховування. Функції утримання. Контракт пропорційного перестраховування. Stop-loss контракт (або контракт страхування перевищення втрат).	2	1
7	<u>Модель страхових ринків.</u> Поняття страхового ринку. Типи споживачів на страховому ринку. Споживачі з високими і низькими ризиками. Криві споживчої байдужності при аналізі рівноваги на страхових ринках.	2	1
8	<u>Модель страхових ринків</u> Неповна інформація і незалежні фірми. Рівновага на ринку страхування з різною інформацією і класифікацією ризику. Ситуація коли рівновага самовибору розбивається неприбутковими контрактами.	3	1,5
	<i>Всього лекційних завдань по модулю 2</i>	9	4,5

3.1.2. Практичні заняття

Таблиця 3.2 – Теми і зміст практичних занять семестр 7

№ п/п	Назва теми та зміст практичних занять	Обсяг практичних занять, ак. годин	Обсяг самостійної роботи, ак. годин
1	2	3	4
1	Модуль 1 Розрахунок нетто і брутто-ставок страхової компанії за звітний період	4	2
2	Розрахунок тарифної ставки з страхування майна	2	1
3	Розрахунок тарифної ставки з особистого страхування.	2	1
4	Розрахунок одноразової тарифної ставки при страхуванні на дожиття та на випадок смерті.	4	2
5	Розрахунок річної тарифної ставки при страхуванні на дожиття та на випадок	4	2

	смерті.		
--	---------	--	--

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4
	Всього практичних занять модулю 1	16	8
6	Модуль 2. Визначення потреби в перестрахованні.	4	2
7	Розрахунок страхових платежів та відшкодувань для підприємства при різних страхових випадках.	4	2
8	Визначення ризикової надбавки у моделі індивідуальних позовів	2	1
9	Розрахунок Р-термінових зростаючих рент.	4	2
10	Визначення страхової компанії через функцію корисності	4	1,5
	Всього практичних занять модулю 2	18	8,5

3.1.3. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів складається з самостійної проробки лекційного матеріалу при підготовці до практичних занять та лекцій, роботи з нормативною, довідковою та періодичною літературою.

Обсяг самостійної роботи наведено в табл. 3.1, 3.2.

4. ЗАСОБИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1. Види контролю

Основні контрольні заходи:

- вхідний (нульовий) контроль;
- поточний контроль:
 - 1) модульно-рейтинговий контроль 1;
 - 2) модульно-рейтинговий контроль 2;
- підсумковий (семестровий) контроль-іспит;
- контроль знань з вивченої дисципліни.

4.1.1. Перелік типових завдань до вхідного контролю

1. Що з наведеного далі охоплюється поняттям «страховий захист»?

- а) Здійснення запобіжних заходів, спрямованих на зменшення страхового ризику;
- б) фінансування витрат на боротьбу зі страховою подією;
- в) відшкодування збитків, завданих стихійним лихом;
- г) збільшення запасів товарів з огляду на сезонність їх виробництва;
- д) утримання персоналу рятувальних служб.

2. З яких фондів складається сукупний фонд страхового захисту?

- а) Резервних фондів підприємств;
- б) кредитів банків;
- в) резервних фондів, передбачених бюджетом;
- г) іноземних інвестицій;
- д) резервів страхових організацій.

3. У яких формах виникли перші страховики?

- а) Товариства взаємного страхування;
- б) страхового товариства з повною відповідальністю;
- в) акціонерного страхового товариства;
- г) державної страхової організації;
- д) товариства з обмеженою відповідальністю

4. Які функції виконує страхування?

- а) Заощадження коштів;
- б) превентивну;
- в) регулівну;
- г) формування і використання резервів;
- д) ризиковану.

5. З наведеної далі інформації вибрати принципи страхування.

- а) Максимальна сумлінність сторін страхового договору;
- б) суброгація;
- в) страховий інтерес;
- г) повна сплата страхових премій;
- д) відсутність простроченої заборгованості за кредитами.

6. Класифікація страхування за економічними ознаками — це класифікація за такими характеристиками:

- а) об'єктами страхування;
- б) формами проведення страхування;
- в) статусом страхувальника;
- г) часом виникнення окремих видів страхування.

7. Існують такі галузі страхування:

- а) обов'язкове;
- б) майнове;
- в) добровільне;
- г) страхування життя;
- д) особисте;
- е) відповідальності.

8. Законодавчо визначений перелік видів страхування для видачі ліцензій державним наглядовим органом передбачає такі види:

- а) страхування вантажів та багажу;
- б) страхування автомобілів;
- в) страхування кредитів;
- г) страхування дітей до повноліття;
- д) страхування життя;
- е) страхування відповідальності власників повітряного транспорту (включаючи відповідальність перевізника).

9. Страхові події при страхуванні громадян від нещасних випадків можуть бути такі:

- а) смерть застрахованого з будь-якої причини (крім самогубства);
- б) смерть застрахованого лише від нещасного випадку;
- в) дожиття застрахованим до закінчення строку дії договору страхування.

10. Які з перелічених видів страхування згідно із Законом України «Про страхування» є обов'язковими?

- а) Страхування засобів водного транспорту;
- б) страхування спортсменів вищих категорій;
- в) страхування кредитів;
- г) страхування заставного майна;

д) особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.

11. Які з видів страхування не належать до майнового?

- а) Страхування наземного транспорту;
- б) страхування інвестицій;
- в) страхування кредитів;
- г) страхування відповідальності власників автотранспортних засобів.

12. Які форми страхування ви знаєте?

- а) Добровільне і обов'язкове;
- б) життя і загальне;
- в) особисте, майнове, відповідальності.

13. Які з перелічених видів страхування згідно із Законом України «Про страхування» є добровільними?

- а) Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів;
- б) страхування фінансових ризиків;
- в) страхування цивільної відповідальності суб'єктів космічної діяльності;
- г) страхування відповідальності морського судновласника;
- д) страхування залізничного транспорту;
- е) страхування врожаю сільськогосподарських культур державних сільськогосподарських підприємств.

14. Особисте страхування охоплює види страхування, які забезпечують страховий захист:

- а) життя громадян;
- б) відповідальності роботодавця перед персоналом;
- в) здоров'я громадян;
- г) домашнього майна громадян.

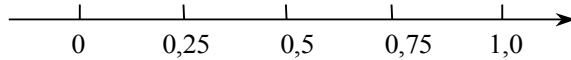
15. Майно підприємства загальною вартістю 20 млн грн застраховане на 10 млн грн. Внаслідок пожежі знищено майна на 8 млн грн. Яку суму страхового відшкодування отримає страхувальник:

- а) за пропорційною системою відшкодування;
- б) за системою «першого ризику»?

16. Які компоненти становлять зміст економічного ризику? Їх пріоритетність.

- а) Випадкові події;
- б) збитки, завдані через випадкові події;
- в) додаткова вигода, отримана внаслідок випадкових подій;
- г) імовірність настання випадкових подій;
- д) об'єкт, який зазнає дії випадкової події;
- е) імовірність настання випадкових збитків.

17. При яких значеннях імовірності настання випадкової події ризик є найбільшим?

18. Яка з обчислених імовірностей має найбільшу точність?

- а) Априорна;
- б) естиматична;
- в) апостеріорна.

19. Якими властивостями характеризуються великі ризики?

- а) Імовірність настання ризику;
- б) територія, охоплена ризиком;
- в) охоплена ризиком галузь господарської діяльності;
- г) основні показники виробничої діяльності промислових підприємств;
- д) стихія, що спричинила явище (подію): вода, вогонь, вітер і т. ін.

20. У чому полягає аналіз ризику?

- а) Оцінка ризику;
- б) зменшення ризику;
- в) ідентифікація ризику;
- г) уникнення ризику;
- д) діагностика ризику;
- е) пізнання ризику.

21. Які заходи є етапами ризик-менеджменту?

- а) Фінансування;
- б) самофінансування ризику;
- в) уникнення ризику;
- г) страхування;
- д) контроль;
- е) обмеження ризику;
- є) аналіз ризику;
- ж) попередження ризику.

22. Які властивості є критеріями страхувальності ризиків?

- а) Випадковість;
- б) можливість оцінювання у вартісних одиницях;
- в) низький ступінь імовірності;
- г) надзвичайно великі втрати.

23. Які з наведених далі форм підприємств можуть згідно з чинним законодавством претендувати на здійснення страхової діяльності?

- а) акціонерне товариство закритого типу;
- б) командитне товариство з 100 % іноземним капіталом;
- в) товариство з обмеженою відповідальністю;
- г) підприємство з 100 % державним капіталом;
- д) приватне підприємство (належить одній особі).

24. Які з перелічених далі видів діяльності заборонено виконувати страховій компанії?

- а) перестраховувати ризики іноземних страховиків;
- б) купувати для своїх потреб і продавати акції, емітовані комерційними банками;
- в) надавати консультаційні послуги з питань страхування та ризику-менеджменту;
- г) надавати короткострокові кредити страхувальникам, які тривалий час страхують у компанії майнові ризики;
- д) на договірних засадах здійснювати лізингові операції.

25. На який період доцільно опрацьовувати стратегічний план розвитку страховика?

- а) 10 років;
- б) 3 роки;
- в) 1 рік;
- г) на термін, визначений законом;
- д) на термін обрання правління компанії.

26. Кого з названих далі посадових осіб страхової компанії можна віднести до лінійних (Л), а кого — до функціональних (І) керівників?

- а) начальник відділу маркетингу;
- б) головний бухгалтер;
- в) віце-президент страхової компанії;
- г) директор філії компанії;
- д) начальник юридичного відділу.

27. Позначити зростаючими порядковими номерами ієрархію потреб людини згідно з теорією Маслоу:

- а) потреби в безпеці та стабільності;
- б) потреби у визнанні;
- в) фізіологічні потреби;
- г) потреби в самореалізації (зробити саме те, що може конкретний індивід);
- д) потреби в позитивній оцінці власної особи.

28. Які з перелічених далі функцій виконує Ліга страхових організацій України?

- а) надає дозвіл на перестраховування ризиків у нерезидентів;

- б) здійснює реєстрацію страхових посередників;
- в) сприяє вдосконаленню страхового законодавства;
- г) надає інформаційні та навчальні послуги своїм членам;
- д) підтримує міжнародні контакти зі страховими об'єднаннями.

29. Чи існує різниця між такими документами, як «страховий договір», «страховий поліс», «страхове свідоцтво»?

- а) Існує незначна різниця;
- б) різниці немає;
- в) є різниця відносно договорів страхування життя;
- г) є різниця відносно договорів страхування інвестицій.

30. На який мінімальний термін може бути укладено страховий договір?

- а) Зі страхування життя;
- б) зі страхування майна громадян;
- в) з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.
- г) страхування здоров'я на випадок хвороби;
- д) страхування фінансових ризиків.

31. Чи існують законодавчі обмеження на максимальний термін страхування за одним договором?

- а) Так;
- б) ні;
- в) є обмеження по договорах:
 - 1) страхування від нещасних випадків;
 - 2) страхування майна.

32. Хто може припинити дію договору страхування?

- а) Страхувальник;
- б) ліга страхових організацій;
- в) страховик;
- г) судові органи;
- д) уповноважений орган (Міністерство фінансів України).

33. Чи можна протягом строку дії договору страхування вносити зміни до його змісту?

- а) Так;
- б) ні;
- в) з дозволу Уповноваженого органу (Міністерства фінансів);
- г) з дозволу Кабінету Міністрів України;
- д) з дозволу Верховної Ради України.

4.1.2. Перелік типових завдань до 1 модульно-рейтингового контролю знань студентів

1. Які розрахунки називаються актуарними.
2. Історія актуарних розрахунків.
3. Поняття ефективних актуарних розрахунків.
4. Предмет та об'єкт актуарних розрахунків.
5. Задачі актуарних розрахунків.
6. Математичний апарат страхування та актуарних розрахунків.
7. Визначення розрахунках поняття „актуарна калькуляція”.
8. Роль актуарної калькуляції в актуарних розрахунках.
9. Класифікація видів актуарних розрахунків.
10. Види актуарних розрахунків за галузями страхування.
11. Види актуарних розрахунків за часовою ознакою.
12. Розкрити суть видів актуарних розрахунків за ієрархічною ознакою.
13. Тарифна ставка.
14. Поняття грошового та комерційного навантаження.
15. Структура страхового внеску.
16. Розрахунок нетто та бруто-ставок.
17. Основні страхові розрахункові показники.
18. Особливості поняття ймовірності у страхуванні.
19. Предмет страхування та страхові випадки в страхуванні життя.
20. Основні положення методології розрахунку тарифів у страхуванні життя.
21. Поняття страхового фонду в страхуванні життя.
22. Принцип формування страхового фонду при страхуванні життя.
23. Нетто-ставка. В якому випадку використовується коригуючий коефіцієнт.
24. Види страхування життя.
25. Що є страховими випадками (ризиками) при страхуванні життя.
26. Формування фонду грошових коштів у страхуванні життя.
27. Методика розрахунку нетто и бруто-ставки по страхуванню на дожиття.
28. Методика розрахунку нетто и бруто-ставки по страхуванню на випадок смерті.
29. Розрахунок нетто ставки в розстрочку в страхуванні життя.
30. Перехід від одноразової нетто-ставки до ставки при оплаті страхової премії у розстрочку.
31. Поняття розстрочки постнумерандо.
32. Поняття розстрочки пренумерандо.
33. Порядок розрахунку коефіцієнта розстрочки постнумерандо.
34. Поняття річної ставки внесків.
35. Поняття вартості річних внесків.

36. Необхідність формування страхових резервів.
37. Поняття страхового резерву.
38. Порядок розрахунку резерву для окремого виду страхування.
39. Види страхових резервів.
40. Економічна сутність страхового резерву.
41. Різниця між страховими фондами та страховими резервами.
42. Резерв незаробленої премії.
43. Резерв неоплачених збитків.
44. Охарактеризувати склад резерву неоплачених збитків.
45. Порядок викупу полісів.

4.1.3. Перелік типових завдань до 2 модульно-рейтингового контролю знань студентів

1. Поняття ризику в страхуванні.
2. Основні елементи ризику.
3. Економічна сутність ризику в страхуванні.
4. Основні ознаки ризику.
5. Методи оцінки ризику в страхуванні.
6. Групи ризиків.
7. Класифікація ризиків.
8. Дати характеристику ризикам за часом виникнення.
9. Дати характеристику ризикам за основними факторами виникнення.
10. Дати характеристику ризикам за характером обліку.
11. Дати характеристику ризикам за характером наслідків.
12. Дати характеристику ризикам за сферою виникнення.
13. Протиріччя та альтернативність ризику.
14. Умови невизначенності ризику.
15. Критерії, що дозволяють вважати ризик страховим.
16. Сутність перестрахування.
17. Застосування закону великих чисел у страхуванні.
18. Призначення перестрахування.
19. Поняття перестраховика.
20. Поняття ексцедента в перестрахуванні.
21. Основні терміни перестрахування.
22. Договір перестрахування.
23. Поняття квоти.
24. Ризики перестрахування.
25. Поняття функції утримання.
26. Поняття пропорційного перестрахування.
27. Контракт пропорційного перестрахування.
28. Stop-loss контракт (або контракт страхування перевищення втрат).
29. Поняття ймовірності розорення.

30. Розкрийте сутність функції утримання, що відповідає контракту пропорційного перестраховування.
31. Розкрийте сутність функції утримання, що відповідає stop-loss контракту перестраховування.
32. Поняття страхового ринку.
33. Типи споживачів на страховому ринку.
34. Споживачі з високими і низькими ризиками.
35. Модель страхових ринків.
36. Поняття конкурентоздатного страхового ринку.
37. Лінія чесної премії для високих та низьких ризиків.
38. Модель страхових ринків.
39. Криві споживчої байдужності при аналізі рівноваги на страхових ринках.
40. Дайте визначення поняттю дисконтування та дисконтованої вартості.
41. Неповна інформація і незалежні фірми.
42. Охарактеризувати страховий ринок без класифікації ризику.
43. Рівновага на ринку страхування з різною інформацією і класифікацією ризику.
44. Ситуація на страховому ринку, коли фірми оцінюють незалежно.
45. Ситуація на страховому ринку, коли рівновага самовибору розбивається неприбутковими контрактами.

4.1.4. Перелік типових завдань до іспиту

До семестрового контролю-іспиту винесені питання 1 і 2 модульно-рейтингового контролю знань.

4.1.5. Перелік типових завдань до контролю знань з вивченої дисципліни

1. Страхувальник укладає договір страхування зі страховою фірмою на термін n років по страхуванню на дожиття. Розрахувати одноразову нетто- і бруто-ставки по страхуванню на дожиття при наступних вихідних даних:

- вік застрахованого – ... років;
- термін страхування (n) – ... років
- навантаження в частках одиниці - $H = \dots$;
- банківський відсоток – $i = \dots$;
- страхова сума - $S = \dots$ грн.

2. Страхувальник укладає договір страхування зі страховою фірмою на термін n років по страхуванню на випадок смерті. Розрахувати одноразову нетто- і бруто-ставки по страхуванню на випадок смерті при наступних вихідних даних:

- вік застрахованого – ... рік;

- термін страхування (n) – ... рік;
- навантаження в частках одиниці - $H = \dots$;
- банківський відсоток – $i = \dots$;
- страхова сума - $S = \dots$ грн.

3. Страхувальник укладає договір страхування зі страховою фірмою на термін n років по страхуванню на випадок смерті. Розрахувати нетто- і бруто-ставки при сплаті страхової премії на виплат по страхуванню на випадок смерті. Розрахунок робити по двох видах коефіцієнта розстрочки(постнумерандо і пренумерандо) при наступних вихідних даних:

- вік застрахованого – ... рік;
- термін страхування (n) – ... рік;
- навантаження в частках одиниці - $H = \dots$;
- банківський відсоток – $i = \dots$
- страхова сума - $S = \dots$ грн.

4. Страхувальник укладає договір страхування зі страховою фірмою на термін n років по страхуванню на дожиття. Розрахувати нетто- і бруто-ставки при сплаті страхової премії на виплат по страхуванню на дожиття. Розрахунок робити по двох видах коефіцієнта розстрочки(постнумерандо і пренумерандо) при наступних вихідних даних:

- вік застрахованого – ... рік;
- термін страхування (n) – ... рік;
- навантаження в частках одиниці - $H = \dots$;
- банківський відсоток – $i = \dots$
- страхова сума - $S = \dots$ грн.

5. Страховик щороку приймає на страхування ... однорідних об'єкти, причому вартість одного з них складає ... грн., а інших трьох – по ... грн. Визначити потреба в перестрахованні, якщо щорічно один об'єкт знищується.

6. За квотним договором перестраховання (квота ... %) перестраховальник установив ліміт відповідальності в розмірі ... грн. Визначити розподіл ризику, якщо перестраховується ризик у розмірі:

А) ... грн.; Б) ... грн. В) ... грн.

7. За квотним договором страхування (квота ... %) віддаються наступні групи ризиків: 1- ... грн., 2 – ... грн., 3 – ... грн.

Визначити розподіл збитків за договором між цедентом і перестраховальником за умови, що збиток по першій групі ризику склав – ... %, по другій – ... %, по третій – ... %.

5. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ І НАВЧАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

5.1. Основна та додаткова література

Основна:

- 1 Ковтун І.О., Денисенко М.П. Основи актуарних розрахунків.-Навчальний посібник.- К.: „ВД „Професіонал”, 2008.-480 с.
- 2 Симчера В.М. Финансовые и актуарные вычисления: Учебно-практическое пособие.-М.: Издательско-книготорговый центр «Маркетинг», 2002.-556 с.
- 3 Шахов В.В. Медведев В.Г. Теория и управление рисками в страховании.- М.: «Финансы и статистика»,2003.-224 с.
- 4 Мельников А.В. Риск – менеджмент: стохастический анализ рисков в экономике финансов и страхования. .-М.:Анкил, 2003-с. 159.

Додаткова:

1. Айзенштейн Х. А. Сравнение и критика полисных условий по страхованию жизни. — М.: Анкил, 1993.
2. Александрова Т. Г., Мещерякова О. В. Коммерческое страхование (справочник). — М.: Ин-т новой экономики, 1996.
3. Аленичев В. В., Аленичева Т. Д. Страхование валютных рисков, банковских и экспортных коммерческих кредитов. — М.: ТОО «ИСТ-Сервис», 1994.
4. Алтынникова И. Формирование страховых резервов. — М.: Агентство фин. маркетинга, 1995.
5. Антипов К. М. Страхування в Україні: Збірник нормат. актів методичних та інформаційних матеріалів. — К.: Б. в., 1996.
6. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. — К.: Знання, 1997.
7. Журавлев Ю. М. Формы и методы проведения перестраховочных операций. Основные виды перестраховочных договоров. — М.: ЮКИС, 1993.
8. Экономика страхования и перестрахования. — М.: Анкил, 1996.